

PERSOONLIJK VERHAAL

HENK PAARDEKOOPEL : FUNERAIR MOSKOU

In december 2009, toen mijn zoon landendirecteur van ABN AMRO in Rusland was en in Moskou woonde, bezocht ik hem en uiteraard ook Moskou. Ik heb er een aantal bezienswaardigheden bezocht, zoals uiteraard het Kremlin en het Rode Plein met het Mausoleum van Lenin, Stalin's Bunker en de Christus-Verlosserkathedraal.

Omdat ik altijd al veel belangstelling had voor begraafplaatsen, ben ik ook regiocoördinator van de Terebinth geweest. Vanwege mijn funeraire interesse was dit voor mij dan ook een mooie gelegenheid om in Moskou een aantal begraafplaatsen te bezoeken.

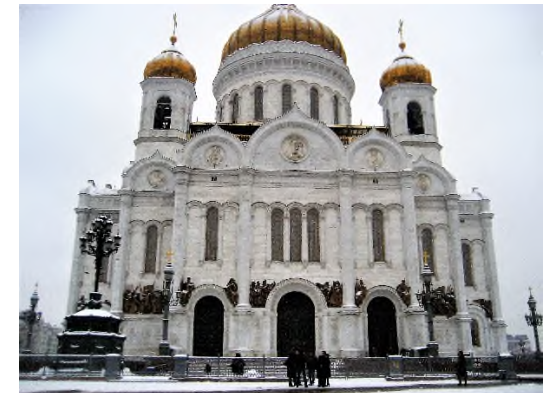
Omdat mijn zoon niet zoveel belangstelling voor begraafplaatsen heeft, regelde hij een Duitssprekende gids voor mij. Jammer was dat zij niet echt belangstelling had voor begraafplaatsen en er ook niet veel over kon vertellen. Ook jammer dat er tijdens mijn verblijf nog al wat sneeuw was gevallen, waardoor sommige grafmonumenten niet goed zichtbaar waren. Maar al met al heb ik toch een goede indruk van Russische begraafplaatsen kunnen krijgen.

De **Tsarenklok** op het Kremlin uit 1733 is de grootste klok die ooit is gegoten, maar de klok heeft nooit geklonken. Tijdens het afkoelen brak er brand uit in de gieterij. Bij bluswerkzaamheden werden de temperatuurverschillen zo groot dat er van de 210 ton zware klok een stuk van 11,5 ton afbrak.

In **Stalin's bunker**, in de jaren 1930 gebouwd onder een stadion, heb ik op een van de radio's mijn QSL kaart gezet met mijn Call (PA1HJB). Ik ben gecertificeerd zendamateur; als we wereldwijd verbinding maken met zendamateurs sturen we een persoonlijke QSL kaart. Ik krijg nog steeds informatie via e-mail, meestal Russisch.

De Christus-Verlosserkathedraal werd in 1839-1883 onder Nicolaas I gebouwd. Stalin liet het gebouw in 1931 afbreken en wilde het vervangen door het Paleis der Sovjets. Kwelwater uit de Moskvarivier belemmerde de bouw en Chroesjtsjov maakte van de bouwput een groot zwembad. In 1994-2000 liet Jeltsin de kathedraal herbouwen.

MAUSOLEUM VAN LENIN

Na de Oktoberrevolutie 1917 werd Vladimir Lenin de leider van de Russische Communistische Partij. Op 25 mei 1922 werd Lenin getroffen door een beroerte, waardoor de rechterkant van zijn lichaam bijna geheel verlamd raakte. Een tweede beroerte trof zijn spraakvermogen. Hij overleed op 21 januari 1924 in Gorki, ongeveer 35 km ten zuiden van Moskou. Zijn lichaam werd gebalsemd en werd permanent tentoongesteld in een Mausoleum op het Rode Plein in Moskou, waar hij nog steeds ligt. Elke twee weken wordt zijn lichaam speciaal behandeld en regelmatig moet het goed worden opgeknapt. Ik heb een bezoek aan Lenin in het Mausoleum gebracht en dat was zeer indrukwekkend. Je loopt rondom de opgebaarde Lenin, moet langzaam doorlopen en mag niet stoppen, binnen mag niet worden gefotografeerd.

VVEDENSKOJE BEGRAAFPLAATS

De Vvdenskoje begraafplaats werd in 1771 als pestbegraafplaats gesticht. Tot 1917 werden er 'westerse christenen' begraven, na de Russische Revolutie werd de begraafplaats geseculariseerd. Er liggen helden van de Sovjet-Unie begraven, ca. 770 wetenschappers en 300 kunstenaars, componisten, musici, beeldhouwers, schilders, architecten, 95 schrijvers, bijna 200 doctoren en leraren.

Voor 2^e luitenant van de K.N.I.L. **Gerrit H.M. van der Waals** (1920-1948), staat er een cenotaaf, een symbolisch graf voor de verzetsman, die in de Tweede Wereldoorlog in Hongarije o.a. joden en geallieerde militairen aan valse papieren hielp. Hij werd verraden en door de Russische SMERSJ (*Dood aan de spionnen*) gevangen genomen en gemarteld. In 1948 stierf hij in de gevangenis van Lefortovskaja, waarna hij werd gecremeerd en zijn as op de Donskoj begraafplaats in 'massagraf № 3' werd uitgestrooid. In 1958 kreeg de Oorlogsgravenstichting toestemming op de Vvedenskoje begraafplaats een grafsteen te plaatsen. Elk jaar op 4 mei wordt hij daar door de Nederlandse gemeenschap herdacht.

DONSKOJ KLOOSTERBEGRAAFPLAATS

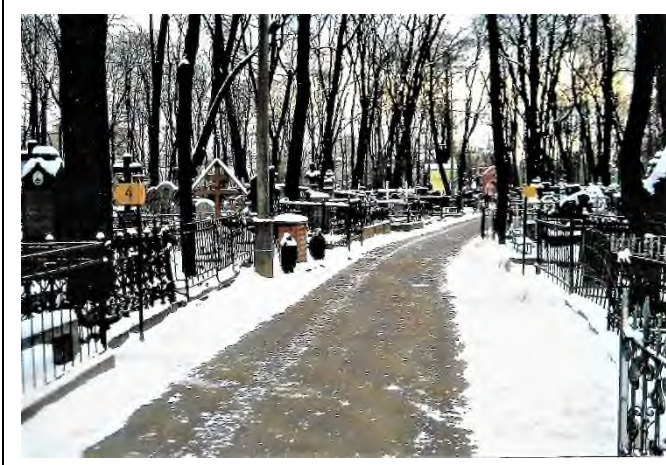

Het Donskoj Klooster werd gesticht in 1591. Hoewel het net als andere kloosters in de communistische tijd formeel gesloten was, bleef het tot ca. 1930 toch actief. Toen de Sovjet-Unie in 1991 ophield te bestaan, werd het klooster nieuw leven ingeblazen. In de loop van de tijd werden op het kloosterterrein naast de grote en de kleine kathedraal nog tien kerken gebouwd. Zowel in als buiten de kerkgebouwen is er in en bij het klooster begraven. De necropolis van het klooster is de grootste overgebleven adellijke begraafplaats van de 18^e-19^e eeuw in Moskou. Het beslaat de helft (2,5 ha) van het kloosterterrein.

Naast Russische adel en rijke kooplieden zijn er schrijvers, dichters, architecten en wetenschappers begraven. Toen er rond 2000 amper plaats meer was, werd er zuidelijker van het klooster een nieuwe Donskoj begraafplaats aangelegd. Voor sommigen werd echter een uitzondering gemaakt om alsnog op de oude begraafplaats te worden begraven. Omdat er hier geen communisten waren begraven, vroeg Sovjetdissident en schrijver **Alexander Isajevitsj Solzjenitsyn** (1918-2008) om ook hier begraven te mogen worden.

Vanwege kritiek op Stalin werd Solzjenitsyn in 1945 veroordeeld tot acht jaar strafkamp. Na zijn rehabilitatie beschreef hij zijn kampervaringen in *Een dag uit het leven van Ivan Denisovitsj*, dat met toestemming van Chroesjtsjov gepubliceerd werd. In 1970 kreeg de schrijver de *Nobelprijs voor Literatuur*. Na publicatie van de eerste delen van zijn meesterwerk *De Goelag Archipel* (over het Russische systeem van strafkampen) werd hij in 1974 gearresteerd en uitgewezen. In 1990 kreeg hij zijn staatsburgerschap terug en keerde in 1994 terug naar Rusland, waar hij in 2007 de *Staatsprijs van de Russische Federatie* uit handen van Poetin kreeg. Op 3 augustus 2008 stierf Solzjenitsyn en werd op de Donskoj begraafplaats begraven.

NOVODEVITSJI KLADBISJTSJE - NIEUWE MAAGDEN BEGRAAFPLAATS

In 1524 werd door grootvorst Wassili III het **Novodevitsji Monastir** (Nieuwe Maagdenklooster) gesticht na de bevrijding van Smolensk uit katholieke Litouwse handen. Van oudsher was het in Rusland traditie de doden bij kerken en kloosters te begraven. Dus werd ook bij dit klooster een begraafplaats aangelegd voor leden van het koninklijk huis, geestelijkheid en adel.

In 1898 werd achter de zuidelijke muur van het klooster een nieuwe begraafterrein aangelegd, dat in 1904 als **Novodevitsji Kladbisjtsje** (De

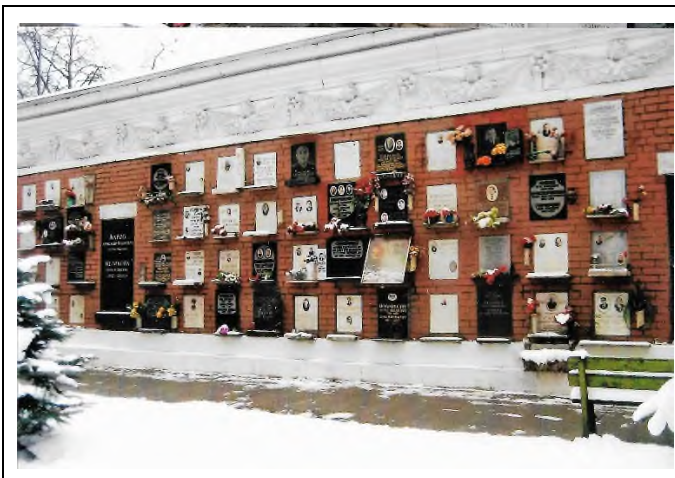
Nieuwe Maagden Begraafplaats) werd geopend.

In 1927 besloten de Sovjetautoriteiten hier alleen belangrijke en vooral communistisch belangrijke personen te begraven, maar ook beroemdheden uit kunst en cultuur, literatuur, muziek en theater. De broer van Lenin, de vrouw van Stalin, Chroesjtsjov, Tsjechov, Gogolj, Prokofjef en Sjostakovitsj om een paar te noemen. Maar het zijn vooral beelden van politici en militairen met ritsen medailles en onderscheidingen, die veel voorkomen.

oud gedeelte

columbaria

Het grondgebied van de Novodevitsji-begraafplaats werd herhaaldelijk uitgebreid. De totale oppervlakte van alle percelen is nu meer dan 7,5 hectare.

Op de begraafplaats, waarvan het grondgebied is verdeeld in oud, nieuw en nieuwer, liggen ongeveer 26 duizend mensen begraven. In de muur bevinden zich de columbaria met nissen voor de as van hen die zijn gecremeerd.

Bij mijn bezoek was de begraafplaats ondergesneeuwd. Dat was dan wel

een mooi romantisch plaatje, maar het maakte ook veel grafmonumenten slecht zichtbaar. Mijn gids, die zoals gezegd niet veel belangstelling voor begraafplaatsen had, wist mij toch wel de graven van een aantal bekende en beroemde personen aan te wijzen. Naderhand heeft een gepensioneerde luchtmachtmilitair, die tijdens de Koude Oorlog op een af luisterstation werkte, het cyrilisch schrift voor mij vertaald.

Na wat overzichtsfoto's van de begraafplaats laat ik een aantal categorieën van personen zien, die hier zijn begraven.

pilotengraven

Nadezjda Sergejevna Alliloejeva - Stalina (1901-1932) was de tweede echtgenote van Jozef Stalin. In de nacht van 8 op 9 november 1932 pleegde Nadezjda na een ruzie met haar man zelfmoord door zichzelf in het hart te schieten.

POLITIEK

Svetlana Iosifovna Alliloejeva (1926-2011) was het jongste kind en de enige dochter van Stalin. Ze was schrijfster, 1967 verhuisde ze naar de USA en verkreeg daar de Amerikaanse nationaliteit. In 1984 keerde ze terug naar Rusland.

Nikita Sergejevitsj Chroesjtsjov (1894-1971) Chroesjtsjov was een Sovjet-politicus, die na Stalin partijleider werd van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie (7 september 1953 tot 14 oktober 1964).

Nina Petrovna Kukharchuk (1900-1984) was de derde vrouw van Chroesjtsjov + **Leonid Chroesjtsjov** (1917-1943) was een zoon van Chroesjtsjov, die als piloot in 1943 niet terugkeerde van een gevechtmissie.

Raisa Maksimovna Gorbatsjova - Titarova (1932-1999) was de echtgenote van Michail Gorbatsjov, de laatste president van de Sovjet-Unie, die zelf op 30 augustus 2022 overleed en naast zijn vrouw werd begraven.

Boris Nikolajevitsj Jeltsin (1931-2007) werd op 12 juni 1991 de eerste president van de Russische Federatie, het ambt dat hij op 31 december 1999 neerlegde. Zijn grafsteen is een golvende wit-blauw-rode Russische vlag.

			
Andrej A. Gromyko (1909-1989) minister van Buitenlandse Zaken	Vjatsjeslav Molotov (1890-1986) BZ, naamgever molotovcocktail	Mikhail Georgadze (1912-1982) secr. Presidium Opperste Sovjet	Aleksandr I. Lebed (1950-2002) Russisch generaal en politicus

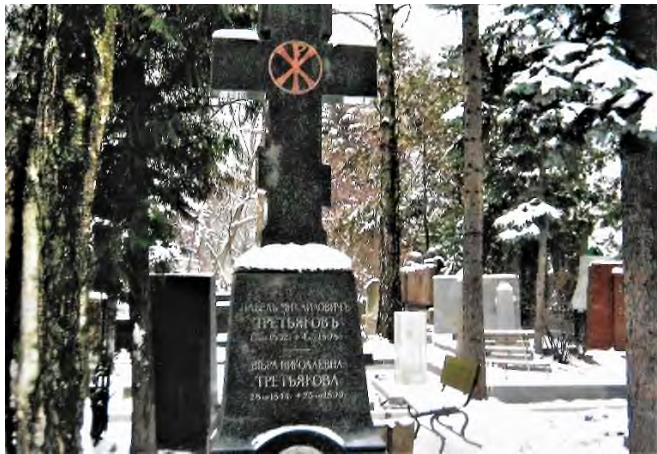
MILITAIR

			
Semjon A. Afonin (1900-1944) Sovjet generaal-majoor	Nikolaj S. Skripko (1902-1987) luchtmaarschalk USSR	Nikolaj D. Sergejev (1909-1999) vlootadmiraal van de Sovjetmarine	Vladimir L. Gworov (1924-2006) commandant en legergeneraal

LUCHT- EN RUIMTEVAART

			
German S. Titov (1935-2000) piloot, ruimtevaarder en politicus	Aleksandr Jakovlev (1906-1989) vliegtuigontwerper en academicus	Andrej N. Toepolev (1888-1972) luchtvaartpionier, vliegtuigbouwer	Sergej V. Iljoesjin (1894-1977) vliegtuigontwerper

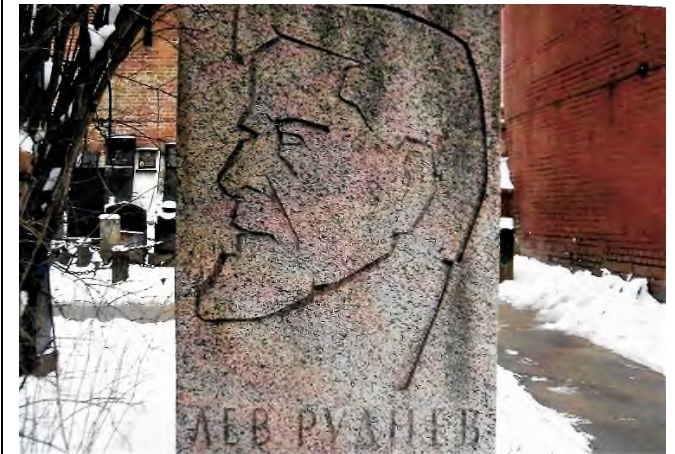
KUNST EN CULTUUR

Pavel Michajlovitsj Tretjakov (1832-1898) was een rijke Russische textielfabrikant en mæcenas van de schildersgroep *De Zwervers* (*Peredvizjniki*). Zijn kunstverzameling vormt de basis van de huidige Tretjakovgalerij.

Konstantin Sergejevitsj Stanislavski (1863-1938) was een Russisch acteur, regisseur en theatertheoreticus. Op het grafmonument zijn het legendarische Moskouse kunsttheater 'zeemeeuw' en vallende gordijnen afgebeeld.

Lev Vladimirovitsj Roednev (1885-1956) was docent en organisator van grote architectuur- en ontwerporganisaties. Auteur van belangrijke gebouwen in de USSR in neoclassicistische stijl, ook wel Stalinistische stijl genoemd.

Yuri Vladimirovitsj Nikulin (1921-1997) was een volkskunstenaar een circusartiest (clown), circusregisseur, filmacteur en televisiepresentator. Van 1982 tot aan zijn dood was hij directeur van het circus aan de Tsvetnoy Boulevard

Joeri Borisovitsj Levitan (1914-1984) was de belangrijkste Sovjet-radiopresentator, die o.a. het begin en einde van de Tweede Wereldoorlog, de dood van Stalin en de eerste ruimtevlucht van Gagarin versloeg.

Ivan Matvejevitsj Vinogradov (1891-1983), was een wiskundige die als een van de grondleggers van de moderne analytische getaltheorie geldt. Vinogradov was een dominante figuur in de wiskunde in de Sovjet-Unie.

Sergej Prokofjev (1891-1953) componist, dirigent en pianist	Sergej Tanejev (1856-1915) componist en muziekpedagoog	Dmitri Sjostakovitsj (1906-1975) componist en pianist	David Oistrach (1908-1974) virtuoze violist
Fjodor Sjaljapin (1873-1938) operazanger, beroemde bas	Anton Tsjechov (1860-1904) schrijver van vooral toneelstukken	Olga Tsjechova-Knipper (1868-1959) actrice, vrouw van Tsjechov	Vladimir Majakovski (1893-1930) dichter van het poëtisch futurisme
GENEESKUNDE			
Aleksej N. Tolstoj (1883-1945) roman- en toneelschrijver	Michael Boelgakov (1891-1940) Oekraïens / Russisch schrijver	Leonid Persianinov (1908-1978) arts-gynaecoloog, professor	

© Henk Paardekooper